

خلفه دوغرو

پیل : ۱ صانی : ۲۲

پیلانی

عثمانی مملکتی ایچون ۱۲ غروش
روسیه و مجستان ایچون ۲ روبله
باشقه مملکتلر ایچونه فرانک

صاییسی ۱۰ پارهیه

مدیری : جلال ساھر

اداره خانه

استانبولده تور عثمانیه
جاده سند، ۴۰ نومرولی
«تورک بوردی»

پنجشنبه ۵ ایلول، ۱۳۲۹

هفته دبر، تورل بوردی، لطفدن میقاییر

«خلفه دوغرو» نك دائمی بازچیدری

خاله ادیب خانم • آقا کوندوز • آق چوره اوغلی یوسف • احمد آغایف • توفیق نورالدین • جلال ساھر • حسین زاده علی • حمدالله صبحی • عاقل مختار • عبدالفیاض توفیق • علی جانب • علی سماد • علی علوی • غالب بختیار • کاظم نامی • کوپرلی زاده محمد فؤاد • کوك آب • محمد امین • محمد علی توفیق • مدوح شوکت • ناظم بکیر •

خلفه

بز، «خلفه دوغرو» دیه آد طاقدیغمز بوجریدهنی خلق ایچون، خلفه قاندملی اولمق ایچون چیقاریبوزر. خلقدن مرادیمز، کویلیکده یاشایان آظورباق صاحبی، پاخود بوسوبتون طوبراقمز رجبرلر؛ صوکره شیرلرده یکین اوفاق اصناف و کونلکچی عملره، ایرنادلرد. بز، اوزاقدن اوزاغه بونلرک کچنشلری کوچ اولدیغی، فقر و ضرورت چکدکارخی بیلیوزر. بعض کویلیکلرده طوبراق آز، محصول کافی کلیور. بعضلر نده ائی بغدادی، آریه چیقور، اوزوم اولور، تورلو میوه، سزه یتشیور. اما بونلری باشقه طرفه کوتوروب صامتی ایچون یول یوق، تیور یولی یوق، عربیه یوق.

کچنلرده بریسی آکلاتیوردی : بروسه دن، شو استانبولک، اوچ، مدورت ساعت اوته سنده بولونان بروسه دن استانبوله سزه، میوه گتیره بیلیمک ایچون واسطه یوقش! بروسه ده پاطلیجانک دانه سی ۳ پاره دن صاته ج آدم بولامیور لر مشده پاطلیجانلر چوریور مش؛ استانبولده ایسه پاطلیجانک دانه سی ۱۵ پارهیه کوچ آلیبور. حالبوکه بروسه یه وایور وار، چندوفر وار! بروسه نك حالی بویه اولورسه، آرق انقره وقونیینی سز دوشونک!

صانیله مایان محصولدن البته پاره جقمز. تورک کویلیکلرینک همان هبسی، تارلار نده یک اسکی، نوح بی زماندن قاله صیان قوللانیورلر. چونکی کوبره قوللانمق ندر، بیلمیور. برطرفدن کویلیری کوبردن طاغیر آرمسند قلوب پیسلسکدن چوریور؛ او برطرفدن تارلاری کوبرسز لکدن قیصر قلیور! بوزوالیلره یکی صیانلر، یکی طیریانلری، دوکنلری، تولوتورلو خرمن ماکنه لرلی نه کوترن، نده آلوب ویرن وار! کویده کی فقیر خلقک اوستده کی الک آغیر بلا سرمایه سز لکدر. کویلینک اکثریا نه تخمی، نده تخم آمایه کافی سرمایه سی بولنیور. اوکا آز فاضله تخم ویا پاره نی اودونج ویره جک آدمده یوق. زواللی کویلی تورک، بکلره، آغالره، محترک صرافلره باش اورمه یه مجبور قلیور. بونلر باشماش فاض استیورلر، بعضاده یوزه ایکیز آدقلاری اولیور. باشقا مملکتلرده رجبرک صیقیتلی زماننده امدادینه یتشه جک باقیله واردر. باقیه الک چوق آلیرسه، یوزده اون آلیر. بز زراعت باقیه سی هر یرده بولنیور، پاره سی ده یتشمیور، اوسته سینه کویلیدن زیاده بکلره، آغالره پاره ویرمه نی ده امنتلی بولیور. حاصلی کویلی ینه حاجی مصتی آغایه، صراف بدروسه کیدوب تخم تدارک ایدجکم دیرکن، کله جک سته محصولی ده آلدن قاجر بیور...

آلته طاشير، طاشيرده نهايت كونه ايكي چاريكدن
فضله دوشوره من. هر كون املك پيښردن باشقه برشي
ييزده ينه اوزاقده فالان ياري آچ عالنه سنه بر قاچ آيد
برقاچ يوز غروش بريكدر برسر هله او يرغاڭچيلر!
شركت خويه اسكه سنده، اون ايكي، اون اوچ باشنده كي
آناطولى ياورو چقلى كوردكجه دانما يوركم سيزلار،
كوز، ياشايرر. اوزواليلر، اوياشدن باشلايه رق،
اوقومامه، يازمامه، صنعت اوكرنمه مه، اك اغير
واك اوجوز خدمته، حاملان ايمه محكومدرلر. اونلري
دوشون، ايدن هيچ يوق.

خلقمزك پاره سى پولى آرتيور؛ ايشى، صنعتى ايلرى
كيتميور؛ ييلدن ييله فقيرلشييور. بويه پاره پولك،
ايش و صنعتك ايلرى كيرى كيتمه سى آراشيدرن بر فن
واردر، او كا «علم اقتصاد» ديرلر. اوقومش آدملىر، بوتون
شمىدى به قدر سويلديكز شيلره، «اقتصاد مسأله لرى»،
«اقتصادى احوال» اسمنى ويررلر. علماجه سويلر سكه،
عثمانلى توركارنك اقتصادى احوالى كيتدكجه قنالشيور،
ديه جكز. بر ملك احوال اقتصاديه سنك قنالشيمه سى،
مخاربه لرده بكيلىمكن، قلعه لر غائب اتمكدن ده اوقور قنجدر.
چابوق چارسنه گيرشيلمز سه، الله ايمه سين، اوملت
اولور، غائب اولور.

مسائل اقتصاديه قدر، بلكه اوندن ده اهم بالكلر
برشي واردر؛ اوده ملك خسته قسز، صاغلام، دينچ
اولوب. وقتنده اولوب، چوق چو چوق دنيايه كيتمه سى.
ييلم بونك اهميتى اوزون اوزادى به آكلاتمه لزم
وارمى؟

هر كس، سويلدن ييله بيلركه، اكر انسانلر جيليز
اولور سه چابوق و چوق خسته ليرلر؛ خسته قللى آدملىر چابوق
اولورلر. جيليز و خسته لرك چولوق چوجنى ياهيچ اولماز،
يا آزار اولور، بو آزارلارله آنا بابالرى كې، بلكه
اونلردن زياده صيصقه و خسته اولورلر. خسته، صيصقه،
جيليز، چيلمز آدملىر، آدم عقللى چالاشمازلر، نه كنديلرنى

كويلىكلر ييز بويه، شهرلرده كوچوك اصنافك حالى
دها كوتو. استانبولده، اوللارى برخيلى اصناف واردى:
ترزى، قواف، سازاج، قاشيقچى، طاراجچى،
طوبونه جى، مارافنوز، دولكلر، بوياجى، چيلنكر،
قالانچى، قازانچى... دهاده بر جوق جى. انسان
سندن سته بوتلكا كسيدليكنى، چارشيلرينك قنالدينى
كورسيور. اوروپا نك صنايعى بوللرى برررر اولديرييور،
يوق ايدسيور. صورادم سزه: شمدى قاشيقچى اصنافدن،
طاراجچى اصنافدن قاچ دكان وار؛ ۵۰ سنه اول قاچ
دكان واردى؛ بو اصناف نرديه كيتدى؟ شمدى نه ايله
ياشييور؛ اونوماك كه بو اصنافك چوغى تورك ايدى...
كوچوك اصنافز بويه برررر بر يوق اولوب كيدرسه،
شهرلرده اوطوران توركار نه ايله كينه جكلر؟.. يا كويلره
چكامكه، يا اوروپا مالينه بوراده تركه دارلق اتمكه،
يا خود ذاتا نك چوق اولان مأمورلى آرتدريمقله...
دكلې؟ تورك مأمورلر، بوندن بويه آرتاميه جق، بالعكس
اكيله جات؛ چونكه حريت، مساوات اولديندن روم،
ارمنى و طنشداده آرتاق قان اقديسى، عسكر ضابطى
اولق استيور. آوروپا مالينه تركه دارلغى ده بزه، توركلره،
نك قايديرمورلر؛ اونه نبرى آوروپا مالنى كتربوب صانان
غير مسلم وطنداشلر ييزدر. اويلاه ايسه، بزم زواللى
تورك اصنافه شهرى بر اقوب كويلره قاچقدن غيرى
چاره قاليه جق، يعنى شهرلرى تورك اولمايانلره براقه جفز...
براقه جفز دكل، براقورز؛ كورسيور ميسكز كه استانبولده
تورك كيتدكجه اكسيلور؛ تورك اولمايان آرتيور؛ هله
اجيبلرك، فرنكلرك آرتمه سى نك مدهش... بويه اسكه
برقاچ سنه صوكره، استانبولده طبق نك اوغلى كې
بر فرنك شهرى اولوب جيقه جق.

اصناف بويه، يا عمله، يرغاڭ ناصل؛ اونلرك حالى
بر (الله) قانش. زواللى خرپوطلى حسين، يوز
اوقه كان بوكى، صورندن قيزيل ايرماق كې تر آقته
آقته غاطله كر كندن قره كوي، بمش اسكه سندن آصمه

بیلمه به، آ کلامایه جالیشیر، صوکره اوکا کوره علاجی
ترتیب ایدر. ابشته بزم کوره بیلدیکمز فناقلرک خسته قلاقلرک
بعضیلری یوقاری به یازدق. فقط شبه ایچوروزکه کوره.
مدکاریمز، کوره بیلدیکریمز دن پک چوق فضله در.

ه، بز قالا نلری نعل فصل کوره بیلجکمز؟ « خلقه
دوغرو » کیده درک، کویلی کیزه درک، اصناف آراسینه
قاریشهرق، اونلره قونوشهرق، دردله درک... بویک
طوغری! لیکن خلقده بر آرزو طوغری کلمه لی میدر؟
اصنافرک، رجبرلیمز کایازی بیللری، حال وحواله دائر
بز مکتوبلری یازسه لر، اداره خانه مزه کلوب بزمله کوریشهرلر
نه قدر آبی اولوردی: بر طرفدن بز، یعنی اوقومش طبقه
خلق آرسنده معلومات طوبلایارق، آلمزدن کان خدمتده
بولوردق؛ دیگر طرفدن خلق بزم آرامزه کیروب
معلومات وریر ودردرلی، دیلکاری آ کلا تیردی .
بویله جه، جالیشان خلق ایله خلق ایچون جالیشانلر آرسنده
دوستلق، قارده شلق باغلری باغلایردی، هب بردن ملتیزک
قور تولمه سنه، یوکسلمه سنه اوغراشمش اولوردق .

شمدی به قدر، « خلقه دوغرو » نک وضعیتی منیره
چیقمش خطیب اقدی یی آندریبور. خلقه فایده لی اوله جق
دیبه شعرلر اوقیوروز، حکایه لر آ کلا تیروز... اما خلق
یونلری آ کلا بورمی، دیکی بورمی؟ یوقسه بز اوقورک
او طاتلی طاتلی اویورمی... بوندن صوکره « خلقه
دوغرو » جامعک دوشمه سنده، خلقک آرسنده اوطوران
واعظلره بکزه مک، خلقله دائما برابر بولمق، قونوشمق،
دردلشمک، اونلرک سؤالارینه جواب ویرمک، باقیشلرندن
معنایر چیقارمق استیور. « خلقه دوغرو » خلقله، خلقی
سوهن اوقومشلر آرسنده بر محبت اوطه سی، برمذا کره
مجلسی اولق استیور.

فقط بویاسته ک یرینه کله بیلیمک ایچون، خلقه مزده
بز مایریم اتجیدر: بز مکتوب یازمالی، سؤال لر صورمالی،
کلوب بزمله کورشملی. یوقسه یالکیز بزم ایسته کزله ایش
اولوب بتمز. تک آلاک هواده سالانمه سندن سس چیقماز.

نده عاقل لری کجندیره مزلر.. هله، الله صاقلالسین، ورم
کی، فرنکی کی، صیتمه کی خسته قلاقلر، صالغین حالی
آلیرسه پک قورقجدر. بوخسته قلاقلرملتی قیرار، کونوریر.
بو خسته قلاقلر، آک قانی محاربه لردن پک چوق فضله آدم
اولدیریر. بر ملت، آدم لرک بر آرایه کله سندن چقار.
ملتی بابان آدم لر، بویله خسته لقدن قیریلرسه، جولوق
چو جوق آ زایلرسه، طبیعی اوملت کوجولده کجک چولور،
صوکره بیتر. بویله خسته قلاقلردن، خسته قلاقلرک سبیلرندن،
خسته قلاقلرک اوکی ناصل آلق لازم کله جکندن بحث ایدندن
بر فن واردر؛ اوکا « حفظ الصحه » درلر .

خسته قلاقلره دائر سوبدیکمز شیلر، « محی مسألهر »
« محی احوال » در. آناطولینک محی احوالی ده اقتصادی
احوالدن آبی دکدر. هر طرفده صیتمه وار، بعض
ولایتلرده فرنکی وار، ورم وار .

برملکتک اقتصادی احوالیه محی احوالی آرسنده
صیق بر مناسبت واردر. اولیایا، انسان فقیر اولوب ده
آدم غللی ییوب ایجه مز، کینوب قوشاناماز، صیجاق
دام آلتده یاتامازسه، طبیعی جابوق خسته لیر وپاره قزاق
ایچون غریزلرده چوق کزرسه، جابوق اولته مز،
کوتو خسته قلاقلره یاقالایر. کذلک، محی یولنده اولمایان
آدم لره آبی چالیشوب چوق پاره قزاقمازلر. سوزک قیصه سی،
صاغلق ایله زنکیکتک بر برینه صیم صیق باغیدر .

شمدی، خلقه کز پاره جه ووجودجه اولان
آکیکلکاری خسته قلاقلری آزیجق صایدق. بو بوقدرله
بتمز، آراشدیریلدجه، دوشونولدجه چقار. فقط
بو کونلک بوقدری ده بتر. بزم اصل مقصدیمز
خلفه خسته قلاقلری صایوب دوکدرک جانی صیقمق،
امیدنی کیفی قاچیرمق دکدر. مقصدیمز بوقساقلاقلرک
بوخسته قلاقلرک سبیلری، مسئوللری آرایوب چقارمق،
صوکره آلمزدن کلدیکی قدر اوسیدلرک اورطه دن قالدیرلمه سی
ایچون چاره لر آراقدر. چو غیکز بیلیرکه بر حکیم
خسته یی معاینه ابتدیی، ابلاک اوکجه خسته نک خسته قلاقلری

رجبر ، عمله واصنافك احوالی بیلدیرلر . دردولری
آلاتوب و یونره چاره لر کوسروب یازلش آئی مکتوبلرک
صاحبلینه مقدار مناسب تحریر ابرقده وریله چکدر .

« خلفه دوغرو »

.....

براز وجدان

گوجدی گیدی ینه آتون خرمائی ؛ [*]
أسمر تولار صاردی کویک باشی ..
قویولاشدی ، مور داغلرک دومائی ؛
برياس طوتدی طوبراغی ، طاشی ..

گنیش اووا ، سس سس سس سس آچیلان
برقانداک کولکسینه بوروندی ؛
صاری گوزلی برقاچ قندیل ، ایزاقدن
کوجوک کولک آنکینه سوروندی ...

نه برییلدیز ، نه اوانازی ، گوزل آئی
گورونمور ؛ نه برشمشک چاقیشی ...
نبر اسحق ، نبر قوال ، نه برچای
دویولمور غمی ، سس ، آقیشی ..

قراغیلی بر قارا کقاق ، سرنلک
ایغجه ایغجه دوگدیریور یوزومی ،
گورونمور بر قوپ قویو درنلک
قارارتیور یوزودکجه گوزومی ..

آناتولی یووالری ، داغلری
آه ! هپ بویه ، هپ بویه کیسه سز ،
هپ بلبلسز غنجه گللی باغلری ،
بر قارا جول .. یاس کوبوکلی بر ده گیز ..

[*] گونشدن کنایه .

خلق آرسنده یاشایان مکتب خوجالری ، ناحیه
مدیرلری ، امام اقدیلر ، زراعت مفتشلی ، صحیه
مفتشلی همت ایدرلرسه چوق ، اما یک چوق یاردیم
ایده بیلیرلر . از جمله خلق ایچنده کوردکاری ، بیلدکاری
دوشندکاری کوزل کوزل یازییلرلر . بویوله همتلری
بکامکه ، کندیمزی یک حقلی ظن ایدیوروز . اولرده
بزم قدر بیلورلرکه کندیلری اصل یاشانان ، بسله ین
خلفدر . خلقه بورجلودرلر . خلق صاغلام وزنکین
اولازسه ، اولرده الک صوکنده آج قالاچقیری اصلا
اونو تامیلدرلر .

آق مهره ارغلی

اظهارلر :

اصناف ، رجبر ، عمله فارد شریزدن ایسته ک ایدنلر جمعه
ایرتسی وصالی کونلری اوله دن صوکره ساعت آلاتورقه
طوفوز ایله اون بر آرسنده اداره خانه مشه تشریف ایدرلرسه چوق
مون قالیرز .

اصناف ، رجبر وعمله مارفندن اداره خانه مشه یازیله جق
سؤالی مکتوبلره . « خلفه دوغرو » واسطه سیله لازم کان
جوابلری وریمکده قصور ایغجه کیز .

خلفه اوقویه بیللریلک بیه جوئی کونده ک غرتلری اوقومه یه
وقت بولامورلر ؛ وقت بولسه لرده . قاریشیق یازیلردن چوقلق
معنا چیقارامبورلر . اونکچون بوندن بویه خلک بیلمه سنده
فاشه کوردیکمز حوادتی اوبرغرتلردن آلوب « خلفه دوغرو » ده
بیه ، قیه و آچیق بر دیل ایله یازاچمز . بویه چه « خلفه
دوغرو » بی اوقویانر . هفتده بر کوجوک غرتی اوقومه
هفتنه ک کندیلرینه فاشه لی حوادتی اوکرمش اوله جقزر ..

« خلفه دوغرو » ده یازیلان یازلرک آکلاشیلایانلری
اولورسه اوقویانلر بزه مکتوب یازاق خبر ورمه لرلی رجا
ایدرز . بز آکلاشیلایان سوزلی آکلامه یه چالیشیز ؛
همده برده ها اوله قصورلردن صافیز ؛ بز ، یازیلمیزی
آکلامتی ایچون یازیورز ؛ کندیمز یازوب کندیمز اوقومق
ایچون دکل ...